

Spremni komentar

Pred nami je Klinarjev jubilejni zbornik. Stanko Klinar je svoje delo nadvse široko zastavil, o čemer zgovorno priča bibliografija njegovih del v tem zborniku. Tudi trinajst prispevkov v tem zborniku je tematsko raznolikih, nastali pa so tudi kot odmev na marsikatero temo, s katero se je Stanko Klinar ukvarjal.

Najprej sta tu besedotvorna prispevka. Gašper Ilc se posveča angleškim pridevniškimi tvorjenkam z nikalnimi predponskimi obrazili in raziskuje njihove lastnosti. V svojem korpusu je zbral pare ali skupine takšnih pridevnikov, kjer je besedotvorna podstava enaka, vendar variira v nikalnem predponskem obrazilu (npr. *inhuman/nonhuman*), ali pa so to etimološko nepovezani pridevniki s pomensko primerljivimi podstavami (npr. *illegible/unreadable*). Osredotoči se na pomen teh tvorjenk, pogostnost rabe in kolokacijske kandidate.

Eva Sicherl in Andreja Žele obravnavata novejše tipe tvorjenk, ki se pojavljajo v slovenski leksiki, pogosto s sprejemanjem besedotvornih vzorcev iz angleškega jezika. Posvečata se trem vrstam tvorjenk: zgradbeno kot skladenjsko različnim leksemom s sestavinami *bio*, *eko*, *etno*, *alter* in *orto*, afiksoidnim tvorjenkam in kratičnicam ter prekrivankam.

O angleškem vpivu na slovenščino govori tudi prispevek Nade Šabec, ki se posveča pravopisnim vidikom vpetosti angleških besed v slovenščino. Tako primerja že uveljavljene starejše sposojenke, pri katerih je proces prilagoditve slovenščini že zaključen, z novejšimi primeri angleškega vpliva na slovensko besedje. Pri slednjih opozarja na večjo variabilnost v zapisu, rabi velikih začetnic in ločil. Avtorica na podlagi korpusne analize ugotavlja vedno pogostejše pojavljanje izvirnih angleških zapisov, zlasti med mlajšimi uporabniki slovenščine. Na to ne vpliva le stopnja znanja angleščine pri slovenskih govoricah, ampak tudi pozitiven odnos do prevzemanja besed iz angleščine zaradi njenega statusa moderne *lingue france*.

Razprava Tomaža Oniča in Maruše Bračič obravnava fantazijska zemljepisna imena v romanih J. R. R. Tolkiena, G. R. R. Martina in J. K. Rowling, ki se med seboj razlikujejo tako po uporabi figurativnih posebnosti in besedilnih značilnostih kot tudi po ciljnem bralstvu. Avtorja se osredotočata na aptonime, na njihovo vlogo v romaneskni zgradbi ter razpravljata o njihovem vplivu na bralčev občutek zблиževanja fantazijskega in resničnega sveta. Analiza je zastavljena kontrastivno, fantazijska zemljepisna imena in kategorije pa so obravnavani glede na motiviranost strukture izvornih imen. Avtorja skušata tudi ugotoviti, v kolikšni meri se motiviranost istega ali drugačnega tipa ohrani tudi v prevodu, kar je ključno za obstoj ekvivalence med izvornimi in prevodnimi imeni.

Darko Čuden razpravlja o zemljepisnih imenih v nemščini in slovenščini ter komentira podobnosti in razlike, ki se kažejo v za vsak jezik značilnih besedotvorno-skladenjskih vzorcih, v predvidljivosti ali nepredvidljivosti izpeljank za imena prebivalcev in prebivalk, jezika oz. narečja, v interferenčnih pasteh, v obsežni metaforiki in metonimiji, v frazemih, ki so kulturološko prepoznavni kot izrazito slovenski ali nemški, predvsem pa v osnovnem oblikoslovnem sistemu, ki zadeva slovnični spol, sklanjatev in število.

V prispevku Monike Kavalir beremo o še eni temi, s katero se je tudi ukvarjal Stanko Klinar, tj. bivanjskih stavkih. Članek z analizo bivanjskih stavkov preverja Klinarjevo hipotezo o samostalniškosti angleščine in glagolniškosti slovenščine. Dobljeni rezultati njegove teorije sicer ne podpirajo v celoti, vendar nakazujejo, da slovenščina v primerjavi z angleščino na splošno daje prednost bolj uravnoteženi razporeditvi stavčnega gradiva. Razčlemba prevodov angleških bivanjskih stavkov z ozirom na prevajalske premike, kot so sprememba stavčnega vzorca, izbira glagola in ohranjanje osebkov, kaže na ključno razliko med jezikoma: medtem ko se v angleščini pogosto velika količina informacij zgosti v posamezni skladenjski enoti, predvsem v samostalniški zvezi (od tod ideja o samostalniškosti), so slovenski stavčni vzorci načeloma bolj naklonjeni enakomerni porazdelitvi pomena v stavku in v različnih stavčnih členih, kamor sodijo tudi glagolske zgradbe.

Izrazito teoretičen je članek Jurija Božiča o distribuciji primernika v angleščini. V angleščini primernike srečujemo v dveh oblikah: sintetični, ki je izražena s pripono *-er*, in perifrastični, ki je izražena z besedo *more*. Avtor podrobno opiše, kako se sintetična oblika izpelje z besedotvorno operacijo, kot je npr. *premik glav* (ang. "Head Movement") ali *združitev glav* (ang. "Head Merger") v vmesniku PF (Phonological Form). Ugotavlja, da perifrastična oblika primernika nastopi takrat, kadar omenjeni operaciji nista na voljo. S tem delno zavrne sicer dobro znano posplošitev, po kateri pridevniki, daljši od dveh zlogov, ne morejo tvoriti perifrastičnega primernika. Članek poda formalno analizo opisane primerniške

»premene«. Prikazano je, kako perifrastična oblika nastopi kot posledica premika glav ter da je odsotnost takšnega premika z osnovami, ki so daljše od dveh zlogov, pogojena z načelom *interpretacije vmesnika PF*. Po tem načelu mora biti vsaka skladenjska glava v asociaciji z vsaj neko fonološko lastnostjo na vmesniku PF.

Sledita prispevka, ki sta bolj slovaropisne narave. V prvem se Dušan Gabrovšek posveča pojmu jezikovne rabe v angleščini ter obravnava le-te tako v specializiranih priročnikih, ki jih stroka imenuje slovarji jezikovne rabe, kot v izbranih splošnih slovarjih angleškega jezika. V drugem delu članka avtor raziskuje možnost, kako bi lahko bogato in dolgoletno angleško »tradicijo jezikovne rabe« koristno preoblikovali takó, da bi jo vključili v protistavni okvir dveh specifičnih jezikov, in to v splošnih – pa tudi specializiranih – dvojezičnih slovarjih.

Laura Mrhar se ukvarja s smernicami terminologizacije in determinologizacije splošnopomenskih in specializiranih glagolov na področju zelenoenergetske terminologije. Primeri rabe teh glagolov v konkretnih besedilih kažejo poti in stopnje (de)terminologizacije, iz izsledkov pa avtorica ugotavlja, kateri glagoli s področja zelene energije izvirajo iz splošnega jezika, kateri pa v zelenoenergetske terminologijo prehajajo iz drugih strok. Prikazani so tudi nekateri primeri specializiranih glagolov, ki v zelenoenergetski stroki uvajajo popolnoma nove pomene in se nato iz te interdisciplinarne stroke širijo drugam.

Silvo Torkar prispevek posveča razlagi izvora dveh krajevnih imen, ki sta za Stanka Klinarja nadvse pomenljivi: *Dovje* in *Mojstrana*. Jezikoslovci so krajevno ime *Dovje* navadno razlagali kot odraz določne pridevniške oblike **Dolge (polje)*, Torkar pa se zavzema za možnost, po kateri je ime nastalo s flektivno derivacijo iz mestniške gorenjske narečne oblike *na Doujem*. Pri krajevnem imenu *Mojstrana* pa avtor izpostavi razlago, ki temelji na Valvasorjevem podatku, da kraj leži ob istoimenskem potoku *Moisterna*; tako je možno, da je krajevno ime nastalo s transonimizacijo iz vodnega, izpeljano pa je s svojilno pripono *-bna* po vsej verjetnosti iz staroslovenskega antroponima **Mojbstryjb*.

Tudi članek Mije Bon se ukvarja z zemljepisnimi imeni; tema so tokrat strukturni tipi ledinskih imen v Bovcu in bovški okolici z vidika funkcijskega imenoslovja. Avtorica ledinska imena razdeli na osnovi štirih pomenskih kategorij: poimenovani predmet, lastnost, svojina in nahajanje. Ledinska imena, zbrana na terenu, so klasificirana po strukturnih tipih, izdelanih v okviru *Slovenskega onomastičnega atlasa*, in dopolnjena z nekaterimi novimi tipi. Z besedotvornega stališča kažejo mikrotoponimi na zelo bogat besedotvorni sestav obsoškega bovškega govora. V obravnavanem narečju je opazna spolsko-oblikovna sprememba, pri kateri samostalniki ženskega in (redkeje) moškega spola pri polastnoimenjenju dobijo obliko srednjega spola množine, pri čemer se pojavi metatonija.

Zbornik zaključujeta en bolj esejistični članek Käthe Nina Grah in drugi bolj spominski prispevek Dušana Škodiča. Käthe Nina Grah se ukvarja s preimenovanjem ulic, krajev in drugih zemljepisnih enot po združitvi obeh Nemčij, pa tudi izven nemško govorečega prostora v Srednji in Vzhodni Evropi. Dušan Škodič pa v svojem literarnem prispevku strne misli o delu Stanka Klinarja iz perspektive planinskega publicista. V Nevidni poti na Ribežne tako spet dobimo predse podobo našega cenjenega kolega, ki je v nas pustil tako globoko sled in kateremu s hvaležnostjo in spoštovanjem posvečamo pričujoči zbornik.

Eva Sicherl